

SPEIDEREN

MEDLEMSBLAD FOR NORGES SPEIDERFORBUND #3.2016

10 16

VÆR NYSGJERRIG

Speideren er perfekt for deg som er nysgjerrig! Det er nemlig veldig mye gøy du kan utforske og finne ut mer om i speideren. Vi har noen tips til deg.

EKSPERIMENT

Magisk ballong!

LANDSLEIR

Vill eller snill haik?

PATRULJETUR

På film og på ekte

LEDER

REDAKTØR: KIRVIL KAASA

TEMA: VÆR NYSGJERRIG

side 6

FORSK I VEI

side 10

3 MORSOMME EKSPERIMENTER

side 11

MAGISK BALLONG

side 12

SE NED

side 14

SOMMERLEIR

side 16

HØYT OG LAVT

side 17

NYSGJERRIGE NORA

side 18

NORD 2017:

PÅ LANGTUR TIL NORD, side 21

FORHÅNDSOPPGAVER, side 22

VILL ELLER SNILL HAIK?, side 23

FASTE SPALTER

KORTNYTT, side 3

PREMIEQUIZ, side 15

PEFFENS HJØRNE, side 20

EKSPERTEN & SPEIDEREN, side 24

INFORMASJON, side 35

MYE GØY FRAMOVER!

Har du nettopp begynt i troppen? Eller gleder du deg allerede til å bli rover neste høst? Uansett er det et spennende speiderår med mange fine opplevelser som venter på deg!

Kanskje har du nettopp fått terminlista for høsten, og har satt et kryss ved det du gleder deg aller mest til. Høsten går fort, og plutselig blir det snakk om hva som skjer neste sommer! Du skal vel på landsleir 1.-8. juli? Det blir helt vilt gøy! Leiren skal være i Bodø, og der er det midnattssol om sommeren. Det kan hende at det blir litt vanskelig å sove når det er lyst hele døgnet, men da blir det jo bare enda mer speidermor!

Selv om du kanskje synes det ennå er lenge til neste sommer, kan du og patroljen allerede nå i høst begynne å jobbe med morsomme og utfordrende

forhåndsoppgaver til landsleiren. En av dem er å planlegge og gjennomføre en patroljetur uten voksne ledere. Sjekk ut filmene vi har laget om enkelt friluftsliv på Norges speiderforbunds kanal på YouTube – de er nemlig laget for speidere mellom 10 og 16 år, altså for deg og patroljen din!

Jeg håper dere kommer til å gjøre mye gøy på patroljemøtene i høst. I dette nummeret av Speideren har vi mange tips til hva det kan være. Kos deg med bladet, og ha en god speiderhøst!

Speiderhilsen
Kirvil Kaasa
ansvarlig
redaktør

ALLTID BEREDT

Besøksadresse:

St. Olavsgate 25, 0166 Oslo

Postadresse: Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Telefon: 22 99 22 30

E-post: nsf@speiding.no

www.speiding.no

Miljøfyrtårn®

MILJØMERKET
07 AURSKOG - 241 373

Forbundskontoret til Norges speiderforbund er sertifisert som Miljøfyrtårn.

Ansvarlig redaktør: Kirvil Kaasa

Design: Løwehjerte design AS

Trykk: 07 Media

Opplag 10-16: 8 250

Forsideillustrasjon: Løwehjerte design AS

Redaksjonen avsluttet: 26.08.2016

Generalsekretær: Jens Morsø

Speidersjef: May-Britt Roald

Bidragstere: Gro Strømsheim, Bendik Fjeldstad, Ksenia Sazonova, Birgitte Heneide.

Redaksjonen:

Alexander Vestrum

Anne Cathrine Hyde

Carl-Frederic Salicath

Christian Sangereid

Christina Eide

Hanna Mastad

Tove Arntzen

Mål:
F-1, 9,
10

HVA ER DETTE? Bokstaven og tallet viser hvilket mål i programmerkene saken passer til. Merkene og målene finner du i Småspeiderloggen og i Speiderbasen.

KORTNYTT

TEKST: ALEXANDER VESTRUM OG KIRVIL KAASA

FOTO: KIRVIL KAAS

Ravn Haveland, Randi Blystad og Alva Roland fra 8. Oslo Romsås i en pause under innspillingen.

DANSER I MUSIKKVIDEO MED MADCON

Barn over hele Norge har vært med på å synge og danse til BlimE-låta på NRK Super de siste årene. Hver høst kommer det en ny låt som handler om vennskap, om å inkludere alle barn og gjøre noe for å bli kjent med nye venner. Innspilling av videoen til årets sang ble gjort på Rommen i Oslo i juni. Årets artister er Madcon, de laget videoen sammen med rundt 200

barn fra korps, speideren, dans, fotball og flere andre idretter. Speiderne fra 8. Oslo Romsås speidergruppe syntes det var stas å være med: – Det er kjempegøy! jublet Randi (9), Alva (11) og Ravn (13). For Randi, som liker både turn, dans og teater, var det en drøm som gikk i oppfyllelse. BlimE-sangen kan du se på NRK Super i høst.

– SPEIDERE ER IKKE LAGET AV PAPIR

Speidere fra Singsås KFUK-KFUM-speidere deltok på kretsleir på Herøy i Nordland sammen med ca. 450 andre speidere fra Trøndelag og Nordland og fra noen utenlandske grupper, skriver Trønderbladet.

– Vi kom hit til Tenna på Herøy lørdag kveld, det var kraftige regnbyger da vi satte opp våre telt, forteller Øystein Digre, som er gruppeleder for singsåsspeiderne.

– Søndag var det også en del regn, men speiderne er ikke laget av papir, så aktivitetene gikk sin gang, til og med var det noen av jentene som badet i regnværet, rapporterer speiderlederen.

FOTO: ØYSTEIN DIGRE

TIPS OSS

Her presenterer vi notiser om små og store speiderhendelser. Fortell oss hva du driver med! Har dere vært på en tur litt utenom det vanlige? Kanskje dere har gjort noe som er blitt lagt merke til i lokalsamfunnet? Send bilde og en kort tekst til Speideren, så kanskje det havner i bladet: kirvil.kaasa@speiding.no

HEDMARKINGER BOBLET AV SPEIDERÅND

I sommer var speiderne fra Vang og Romedal i Hedmark krets på leir – og selvsagt også haik. De hadde beregnet at distansen å gå var fire kilometer, skriver Glåmdalen.

– Men da bussjåføren slapp oss av, sa han at det var nærmere ni, så da ble vi litt overrasket, ja, forteller Mathea H. Laugen (13).

Men selv om de innså at det ble mye gåing, boblet speiderånden til overflaten, ifølge lokalavisa.

– Det var overraskende, men det var for sent å droppe ut, forteller Oda Lundsbakken (14).

SPEIDING I HVER MASKE

Hilde Hana Gulliksen er flink med hendene og har to sønner som er med i 1. Skudeneshavn sjøspeidergruppe, Øyvind (13) og Olav (12). – For en tid tilbake kom den ene av speiderguttene mine til meg og spurte om jeg kunne strikke en speidergenser til ham og broren. Jeg sa at jeg godt kunne gjøre det, men at han måtte lage mønster til meg. Vi kom sammen fram til designet. Den siste genseren ble ferdig i vår, og her er bilder av to fornøyde speidere i nye gensere. Sjøspeiderlo-
goen er brodert på brystet sammen med navnet på speideren.

FOTO: PRIVAT

FOTO: STEIN ANKARSTRAND

DRØBAK-SPEIDERE PÅ FLÅTETUR I SVERIGE

Speiderne fra Drøbak, Follo krets, fikk utdelt tømmerstokker og måtte bygge sine egne flåter under årets sommerleir på Klaraälven i Värmland i Sverige. På flåtene fikk de plass til mye utstyr. 28 speidere var

med på turen, skriver Akershus Amtstidende.

– Det er veldig rolige forhold. Vi reiste om lag hundre kilometer ved å drive med strømmen. Vi flyttet oss med et par kilometer i timen, sier leder Stein Ankarstrand.

FOTO: PÅL EGIL TORNHOLM / VARDEN

12-åringene Gaute Rakkestad (f.v.), William Dawson Sævik og Sigurd Evensen gledet seg stort til en ukes seilas med 13 fartøyer fra Langesund til Søgne. På kne bak t.v. Langesund-speidernes gruppeleder Oddbjørn Hermansen. I bakgrunnen «Havbraatt».

PÅ TOKT MED SPEIDERSKUTA HAVBRAATT

Førstereisguttene Gaute, William og Sigurd fra 1. Langesund sjøspeidergruppe trodde til det siste at de i en hel uke måtte sove med sluker og fiskestenger i køya da de gikk om bord for sitt livs første langtukt med Havbraatt, skriver avisa Varden. Men før Havbraatt seilte ut fra

Langesund, fikk de vite at det var plass til fiskeutstyret deres i en ledig køye. – Vi gleder oss skikkelig. Vi skal innom Risør, Arendal og flere andre steder vi ikke husker. Vi skal fiske mye. Vi kaller oss «Team Havlaks!», fortalte de tre spent speiderne.

SPEIDERLEIR I GRUE

1. Grue speidergruppe har denne sommeren arrangert sommerleir for ca. 400 norske, svenske og danske speidere. Dette er et samarbeid som kalles SpOvAlGre, noe som står for «speiding over alle grenser». Speiderne var gjennom mange norske aktiviteter og roverne lagde egen flåte som de bodde på under den 10 dager lange leiren.

ØYSTEIN STARTER SPEIDERGRUPPE I VÅGÅ

Øystein Bakke startet med tanken om å lage ei friluftsguppe for unge i Vågå i Oppland. Men han har endret planer og blåser i stedet liv i den lokale speidergruppa. Grunnen er at gruppa har «penger på bok» og en del utstyr. Målet er å starte opp gruppa fra høsten, skriver Fjukan.

– Mye av det jeg har lært, har vært gjennom speideren. Jeg var aktiv i speideren i ti år og har bare gode minner derfra, sier Øystein.

TUSEN SPEIDERE PÅ LEIR I SETESDAL

Når fem korps i NSF samles, blir det mange speidere på ett sted. Det skjedde i sommer på Evjemoen i Setesdal, og leiren hadde rundt tusen deltakere. Der var det aktiviteter som energikamp, matlagning i kokegrop og orienteringsløp, skriver avisa Setesdølen.

MYE GØY PÅ FREI

Romsdal og Nordmøre arrangerte i juli kretsleir for 80 speidere og ledere på øya Frei utenfor Kristiansund. Sjø og fjære var ramme for mange av aktivitetene. Speiderne lagde sitt eget fiskeutstyr – og fikk fisk! Mye annet moro sto også på programmet, som

den populære «strikksspringingen»! Det var egen roverleir på Frei, med imponerende byggverk. Speiderne var også på haik i løpet av uka, og en av dagene fikk besøkende se hva speiding er, da leiren inviterte til Åpen dag.

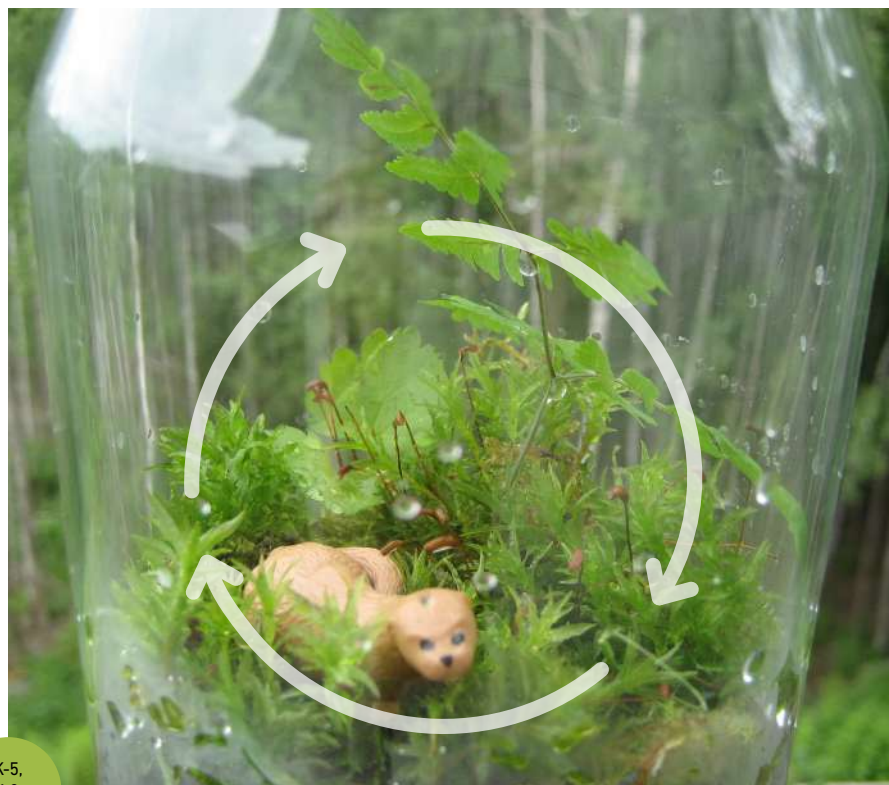

VÆR NYSGJERRIG

TEKST: ANNE CATHRINE HYDE • FOTO: ANNE CATHRINE HYDE, ADOBE STOCK

LAG DITT EGET WONDERLAND

Som speider tilbringer du mye tid i skogen, hvor trær og planter er viktige deler av en stor sammenheng, eller et økosystem. Men hva mer er det som er viktig for at et system som naturen skal fungere? Det kan du finne ut av ved å lage et lukket terrarium.

K-5,
K-8,
K-11

HVA ER ET ØKOSYSTEM?

Et økosystem er et «samfunn» som består både av levende organismer, som planter, dyr og bakterier, og av livløse faktorer, som mineraler, vann, lys og luft. Både levende og døde deler av økosystemet har en eller flere viktige funksjoner, eller oppgaver, som hver brikke i et puslespill. Et økosystem kan være kjempestort, som jordkloden og atmosfæren, eller lite, som en sølepytt, eller et terrarium!

I et lukket terrarium sørger plantene og jordbakteriene selv for alt de trenger for å leve, bortsett fra lys. Det må komme utenfra. For å lage et lukket terrarium trenger du en beholder, for eksempel en vid flaske eller et Norges-glass med lokk. Beholderen kan være av plast eller glass, det som er viktig er at den er gjennomsiktig, slik at plantene kan ta til seg det sollyset de trenger. Bruker du en brusflaske eller lignende, trenger du også teip og saks.

Du trenger også små steiner eller leca-kuler, i tillegg til jord, planter som tåler fuktig klima, mose og vann. Spør gjerne på et gartneri hvilke planter og hvilken mose som passer i terrariet. Det er også gøy å putte en eller flere figurer inn i terrariet ditt, så det får et personlig preg.

Bruker du en glassflaske som det kan være vanskelig å komme inn i med hendene, kan du bruke tynne pinner til å plassere planter, mose og figurer.

SLIK GJØR DU:

Bruker du en plastflaske med kork,

klipper du den i to på midten. Bruker du noe annet, er det bare å fylle på.

Først legger du et lag på to cm med stein eller leca-kuler i bunnen av beholderen. Så legger du et lag med jord på mellom 7 og 10 cm, i denne jorden planter du plantene dine. Rundt plantene legger du et lag med mose.

Så vanner du terrariet. Det kan du gjøre med en spiseskje, og det trengs ikke mer vann enn at jorden ser fuktig ut. Å vite hvor mye vann som skal til er vanskelig, og det kan være lurt å ta litt mindre vann enn det du tror du trenger, og heller åpne terrariet i løpet av den første uken og ha i litt mer vann.

MÅ VÆRE TETT

På mosen kan du nå plassere figurene dine før du setter på lokket på beholderen din, eller dekker den med gjennomsiktig plastfolie. Lokket/plasten må være tett for at vannet ikke skal kunne fordampe, så bruk teip og vær nøye, hvis du bruker plastfolie. Har du kuttet en flaske i to, må du bruke toppen til et lokk. Klipp først en stripe på to cm

av toppen av flasken. Så trer du toppen av flasken over bunnen før du teiper godt igjen med gjennomsiktig teip.

Til slutt skal terrariet ha god tilgang til sollys for å få fotosyntesen til å skje. Det beste er å sette det i nærheten av et sydvendt vindu. Men ikke plasser terrariet rett i vinduskarmen på varme dager, da blir det lett for varmt. Kanskje trenger du også plantelys, altså kunstig lys nå når det blir høst og vinter.

RIKTIG BALANSE

Har du fått til en riktig balanse mellom planter, jord, vann og lys utenfra, vil terrariet ditt selv sørge for alt det trenger for å leve – du har skapt et mini-økosystem, et lite Wonderland!

Det er ikke sikkert at du får økosystemet i terrariet ditt til å fungere slik det skal på første forsøk, men prøv igjen og prøv deg fram! Den britiske hobbygartneren David Latimer har et lukket terrarium som har klart seg fint i 55 år, og det lever fortsatt!

Speider-sport.no

Nettbutikken Speider-sport AS eies av Norges speiderforbund og alt overskudd går til mer speiding i Norge. I 2015 genererte vi 1,3 millioner kroner til Norges speiderforbund!

Vi har gratis frakt over kr 1000 og er kjent for god service og svært rask levering.

**GRATIS
FRAKT**

3599,- Veil. 4299,-

Tentsile Flite er et superlett tretelt med unik konstruksjon som enkelt spennes opp i trærne. Teltet har inngang gjennom myggnett på begge sider og leveres med løs regnduk i valgfri farge. Perfekt turtelt for to personer!

GRATIS
FRAKT

BILLIG

2400,-

Veil. 3149,-

«Speiderpakka» er et sett med Speiderposen i grønn 180 cm, Speidersekken i blå 50 liter og Bamse skumunderlag til en svært god pris. **Perfekt startpakke for nye speidere!**

GRATIS
FRAKT

1549,- Veil. 1900,-

«Speiderposen» **Mammut Ajungilak Kompakt MTI 3-season** er en sovepose laget for mye bruk. Myk og deilig kvalitetspose med god utforming. Komforttemperatur ned til -4 grader. Perfekt for speidere!

649,-

«Speidersekken» **Asivik Hiker II 50 L** er en super juniorsekk til ferske og erfarne speidere. Enkel tilgang og god oversikt med svært gode løsninger og mange detaljer. Justerbar ryggglengde som passer 8-12 år.

349,- Veil. 600,-

Mammut Bamse Extreme er et tykt skumunderlag som tåler tøff bruk hele året. Meget solid, trekker ikke vann og har lang levetid. God friksjon mot sovepose hindrer at du sklir av underlaget i løpet av natten...

VÆR NYSGJERRIG

TEKST: CHRISTINA EIDE / ALEXANDER VESTRUM / GRO STRØMSHEIM • FOTO: ALEXANDER VESTRUM, NHM, KRZYSZTOF HRYNIEWICZ, JØRN HURUM OG CHRISTINA SANGREID

FORSK I VEI!

Synes du det er gøy og spennende å finne ut hvordan ting virker? Liker du eksperimenter? Her er noen tips til deg som har lyst til å forske, og som kanskje vil jobbe som forsker når du blir voksen!

HANS ARNE NAKREM

Fossilforsker ved
Naturhistorisk museum /
Universitetet i Oslo:

- › Bruk fantasien! Når du ikke synes du kommer noen vei, er det fantasien som kan hjelpe deg videre.
- › Du må gå mange år på skole. Hvilke fag som er viktige, kommer an på hva du skal forske på. Men det er alltid bra å være flink i norsk og engelsk.

LENE LIEBE DELSETT

Fossilforsker ved
Naturhistorisk museum /
Universitetet i Oslo:

- › Ikke tro på alt de voksne sier, finn ut av ting selv.
- › Les mye og oppdag verden. Det finnes mye bare i din egen hage og nabolag. Skriv ned det du finner ut.
- › Besøk museer og spør forskere som forsker på det du lurar på.
- › Ikke gi opp, selv om noen sier det er vanskelig eller umulig!

NORA HEYERDAHL

Forskerjournalist og speider
(17 år):

- › Forskere er helt vanlige mennesker, som har tatt mye utdanning. Man kan forske på alt, så det viktigste er å velge noe som du synes er spennende og lære mer om det.
- › Etter hvert begynner du å stille mange spørsmål ved det som andre allerede har forsket på og funnet ut. Da kan du begynne å finne ut av de tingene selv.
- › For å bli forsker må du egentlig bare være veldig nysgjerrig og stille mange spørsmål, men også lære deg veldig mye som andre har funnet ut av før.

SE MER!

Her er noen nettsider hvor du finner tips til morsomme eksperimenter og spennende lesestoff.

- › www.nysgjerrigper.no
- › tv.nrksuper.no/serie/newton
- › tv.nrksuper.no/serie/tords-garasje
- › forskerfabrikken.no/eksperimenter/
- › Gå på youtube og søk på Andreas Wahl.
- › Gå på biblioteket og lån bøker om naturfag, forskning og eksperimenter.

VÆR NYSGJERRIG

TEKST OG FOTO: GRO STRØMSHEIM

3 MORSOMME EKSPERIMENTER

Disse eksperimentene kan du gjøre selv med ting du har hjemme. Men pass på! I noen av forsøkene skal du bruke stearinlys. Vær forsiktig og spør om lov før du setter i gang. Husk også å ha vann i nærheten!

K-3,
K-6, K-11,
V-2

ILDSPRUTENDE APPELSIN

Du trenger appelsinskall i litt store biter, et stearinlys og fyrstikker.

SLIK GJØR DU DET

1. Tenn et stearinlys.
2. Klem appelsinskallet slik at det spruter «saft» fra den oransje siden av skallet og inn i flammen. Saftspruten vil gnistre eller brenne i lufta.

TELYS SOM BRENNER UNDER VANN

Du trenger en gjennomsiktig glassbolle, et høyt drikkeglass, et telys og fyrstikker.

SLIK GJØR DU DET

1. Fyll bollen nokså full med vann, men ikke helt!
2. Plasser et telys i bollen, slik at det flyter på vannet.
3. Tenn lyset.
4. Hold glasset loddrett opp-ned over telyset, og senk det ned i bollen.

Lufta som er inne i glasset skyver vannet nedover, og telyset følger med ned. Nå kan du se at lyset brenner, selv om det er langt under den ytre vannoverflaten. Du må gjøre dette ganske raskt. Lyset slukner fort fordi det bruker opp alt oksygenet rundt seg, som det jo trenger for å brenne.

HVORFOR SKJER DET?

Tenk selv først! Forklaringene kan du lese på side 13.

SMAK PÅ MAT UTEN Å SE OG LUKTE

Synes du det er stor forskjell i smaken på eple og potet? Få med deg noen venner til en smakstest der de ikke kan se eller lukte – og de skal få se hvor vanskelig det er å kjenne forskjell. Du trenger en rå potet, et eple, gjerne et som er grønt og litt hardt, som en potet, en liten kniv, potetskreller og skjæreføl. Du trenger også et skjærf, for

eksempel et speiderskjærf, til å binde for øynene.

SLIK GJØR DU DET

1. Skrell poteten og eplet.
2. Del opp eplet og poteten i like store biter.
3. Knytt bind for øynene på vennene dine.

4. Få vennen din til å holde seg for nesa mens hun smaker på først en bit eple, så en bit potet – eller omvendt. Klarer hun å gjette riktig?
5. Prøv selv også!

Tenk selv – er det andre matvarer du kan teste på denne måten?

VÆR NYSGJERRIG

TEKST OG FOTO: HANNA MASTAD • KILDE: WWW.GROWINGAJEWELLEDROSE.COM

MAGISK BALLONG!

Det er mange stoffer som reagerer med hverandre. Noen av tingene du finner i kjøkkenskapet kan brukes til mer enn å bake og lage mat. Her er et morsomt kjemiforsøk du kan prøve hjemme eller på et patruljemøte!

DETTE TRENGER DU:

K-3,
K-6,
K-11

Ved hjelp av bakepulver og eddik går det nemlig an å blåse opp en ballong!

STEG 1:

Hell bakepulver i ballongen ved hjelp av trakten. Fyll ballongen halvveis opp med pulveret. Børst vekk rester av bakepulver fra trakten før neste steg.

STEG 2:

Hell eddik i flasken, og bruk trakten her også. Du trenger bare fylle 1/3 av flasken, cirka 1,5 dl.

STEG 3:

Dekk toppen av flasken med ballongen. Pass på at du ikke lar noe av bakepulveret falle ned i flasken ennå.

STEG 4:

Finn frem papir og blyant. Skriv ned hvordan du tror blandingen mellom eddiken og bakepulveret kommer til å være.

STEG 5:

Når du er klar løfter du opp ballongen og lar bakepulveret renne ned i flasken.

Det kan være greit å holde fast flasken mens reaksjonen mellom bakepulveret og eddiken foregår.

STEG 6:

Se hvordan ballongen blåser seg opp!

STEG 7:

Skriv ned og/eller diskuter hva som skjer. Se en enkel forklaring nederst på siden, og finn gjerne ut mer om hvorfor bakepulveret og eddiken reagerer sånn når de blandes, og hva som skjer.

Etter at du har gjort forberedelsene, bør det se ut noenlunde likt som på bildet.

Hvis du gjør forsøket utendørs, trenger du ikke være redd for å søle!

TIPS

- › Du kan godt gjøre forsøket utendørs. Det kan bli søl!
- › Skriv ned hvordan forsøket endte, og før det inn i en loggbok for forskjellige forsøk. Tegn eller bruk bilder som du tar.
- › Be gjerne et eldre søsken eller en voksen om å være medhjelperen din, hvis du gjør forsøket alene.
- › Ha det gøy!
- › Husk å rydde skikkelig etter deg, slik at du får lov til å eksperimentere flere ganger.

HVORFOR DET?

MAGISK BALLONG

Bakepulveret reagerer med eddiksyren, og det dannes blant annet karbondioksidgass (CO_2). Mengden gass i flasken øker, lufta og noe av CO_2 -gassen presses ut, dermed blåses ballongen opp!

fra side 11

TELYS SOM BRENNER UNDER VANN

Luft trenger plass. Lufta i glasset vil dytte vannet nedover for selv å ta denne plassen inne i glasset.

SMAK PÅ MAT

Vi bruker både lukte- og smakssansen når vi smaker på noe. Når vi stenger for den ene sansen (lukt), blir det vanskeligere for hjernen å oppfatte forskjellen mellom eple og rå potet. Det er derfor maten ofte smaker mindre når du er forkjølet og tett i nesa.

APPELSINSAFT SOM BRENNER

Væsken som spruter ut av appelsinskallet heter limonen og er en type olje. Når du lager en sprut ut av appelsinskallet kommer oljen i kontakt med varmen fra lyset og mye luft (oksygen) – dette gjør at den brenner godt.

Som du kan se, får blandingen av bakepulver og eddik ballongen til å blåses opp.

BLI EKSPERT PÅ STEIN

TEKST: CHRISTINA EIDE

SE NED!

F-8

Kanskje du liker å samle på fine steiner? Da kan det være gøy å vite litt om dem! Hele Norge er rikt på mange typer steiner, og de er ganske forskjellige.

Det glitrer, er det gull? Nei, det er nok glimmer. Foto: Jon Anders Fløistad

Når en stein har en spesiell sammensetning av mineraler, kaller vi den for en *bergart*. Vi kan sammenlikne en bergart med en stor legokloss bygget opp av mange små legoklosser. I Norge finnes det mange typer bergarter og mineraler. Både de store fjellene våre og grusen i skolegården består av de samme bergartene og mineralene.

VEEEEELDIG GAMMELT!

Ute på tur, på skoleveien eller andre plasser finner du bergarter og mineraler. I skogen ser du ofte store steiner som er biter av *grunnfjellet* vårt. De består for det meste av bergartene *granitt* og *gneis*. Disse er kjempegamle, ofte opp til to milliarder år, men du kan også finne yngre steiner. Granitt er en prikkete stein som ofte har mange forskjellige farger, mens gneis er mer «sortert» med som oftest sorte og hvite striper.

GULL, SØLV, ELLER KANSKJE EN SMYKKESTEIN?

Hvis du finner noe som ligner på gull og sølv i skolegården, er det vanligvis mineraler som kalles for *glimmer*. Glimmer finnes ofte sammen med granitt og gneis.

Kvarts er en annen vanlig stein i Norge. Denne kommer i mange

Gneis kan være opp til to milliarder år gammelt. Foto: Mike Fitzpatrick

Kvarts er en vanlig stein i Norge og finnes i flere varianter. Foto: Eric de Vaate

Mye av grunnfjellet i Norge består av granitt. Foto: James St. John

Melkekvarts brukes ofte i pynt og smykker. Foto: Jon Anders Fløistad

forskjellige varianter, ofte er den hvit, som melkekvarts, gjennomsiktig eller rosa. Den er veldig fin og brukes ofte til pynt og smykker.

FOSSILER

I et område fra Toten og Ringerike til Bamble i Telemark ligger det som kalles Oslofeltet. Her er fjellet ikke så gammelt og vi finner litt andre

bergarter enn gneis og granitt. Det er fordi det var veldig mange store vulkaner i dette området for ca. 400-600 millioner år siden. Det var også mye sand og leire her, og mange dyr som døde ble avsatt i vannet i denne perioden, altså dekket av sand og leire som etter hvert ble til stein. Derfor finnes det også mye stein med fossiler i dette området.

PREMIEQUIZ

TEKST: KIRVIL KAASA

Daniel Skarbø Rasmussen fra 1. Ålesund speidergruppe vant *Speiderboka* i premiekonkurransen i *Speideren* nr. 2/2016. Neste gang kan det være du som er heldig, og som får en flott premie! Svarfrist: 10. oktober.

Hvor trodde speiderne Gaute, William og Sigurd at de måtte oppbevare fiskestengene da de var på tokt med Havbraatt?

- ☐ Bundet fast til masta
- ☐ Under dekk
- ☐ I køya

Hvorfor måtte speiderne fra 1. Øvsttun finne et nytt leirsted på patruljeturen i sommer?

- ☐ Fordi det blåste så mye.
- ☐ Fordi det var så mye mygg og knott.
- ☐ Fordi det var så mye bråk like ved.

Hva er «Helt vilt» og «Helt snilt»?

- ☐ Navnene på to haikeruter på landsleiren Nord.
- ☐ Navnene på maskotene til landsleiren.
- ☐ Det er navnene på roverlagene til 1. Bodø speidergruppe.

Hvor gammelt er terrariet til David Latimer?

- ☐ 24 år
- ☐ 37 år
- ☐ 55 år

Hvordan har Astrid og Thea kommet seg fra Lindesnes til Bodø?

- ☐ De har gått og syklet.
- ☐ De har gått, syklet og padlet.
- ☐ De har haiket og syklet.

Hva slags vær hadde speiderne fra Randaberg på Fanaråken i sommer?

- ☐ Det snødde.
- ☐ Det lynte og tordnet.
- ☐ Det var full storm.

Hvor har speiderne fra Drøbak vært på leir?

- ☐ På Tredalen.
- ☐ I Sogndal.
- ☐ På flåteleir på Klarälven.

Hva er Noras beste speiderminne?

- ☐ Da hun var med patruljen Spekkhogger på NM i speiding.
- ☐ Da hun var med i Gjokepatruljen.
- ☐ Da hun sto på toppen av tårnet på landsleiren i Stavanger.

Navn:

Adresse:

Postnr./sted:

Telefonnummer:

E-post:

KLIPP UT, ELLER
KOPIER SIDEN, OG
SEND DEN TIL

Norges speiderforbund,
Postboks 6910 St.
Olavs plass, 0130 Oslo.
Merk konvolutten med
«Speideren»

SOMMERLEIR

TEKST OG FOTO: KARI MCDUGALL/1. TANUM SPEIDERGRUPPE

PÅ LEIR I SKJÆRGÅRDEN

1. Tanum er en av flere speidergrupper som har hatt leir på Tredalen i sommer. De tok med både småspeidere, speidere, rovere og ledere dit den første uka i august, og her er noen inntrykk fra en herlig uke ved sjøen.

Første helga i august var vi til sammen 42 stykker som dro på leir til Tredalen, som er Norges speiderforbunds eget leirsted på Hvaler i Østfold. Vi bygde et flott leiområde, og hadde spennende økter, som flåtebygging, hinderløype og kanovelt. Vi tilbragte også en dag i Gamlebyen i Fredrikstad, med bading og rebusløype.

De barskeste blant oss stilte opp til morgenbad hver eneste morgen, selv

om de satt oppe rundt leirbålet med gitaren til langt på kveld. Vi hadde en flott uke, med knallfint vær og blide speidere. Gjennom uka så vi bedre og bedre samarbeid; både i patruljene, innad i enhetene, og mellom enhetsleiderne. Speiderne ville ikke reise hjem - de ville gjerne være på leir en uke til. De gleder seg allerede til å dra til Bodø på Nord 2017.

3 PÅ LEIR

1. Hvordan var det på leir?
2. Hva har vært mest gøy?
3. Hva er det beste med leirstedet Tredalen?

JØRGEN (11)

1. Bra.
2. Mange ting. Morgenbad. Og Zombie-leken i går.
3. Det er nærme vannet og det er plass til å ha alle teltene ved siden av hverandre. Det er god plass til å bygge leiområde.

MATHILDE (12)

1. Bra.
2. Hinderløypa! Det var veldig morsomme hindre.
3. Det er veldig fint her. Det er veldig nærme sjøen; vi slipper å gå langt for å bade.

ALEXANDRA (16)

1. Kjempegøy! Tiden går altfor fort. Jeg vil ikke dra hjem.
2. Å sminke skader på til førstehjelpsvelsen. Og å være markør og bli sminket.
3. Det er veldig åpent med god plass til teltene og til å spille ball. Og at det er nærme vannet. Og at det er tilgang til do og dusj.

SOMMERLEIR

TEKST: RØYSKATTPATRULJEN • FOTO: RANDABERG SPEIDERGRUPPE

HØYT OG LAVT, SOL OG SNØ

Randaberg speidergruppe var på leir i Sogndal i sommer. Her beskriver Karen (15), Mona (15) og Oscar (16) fra patruljen Røyskatt hvordan de har hatt det.

Vi i Randaberg speidergruppe var på leir i Sogndal sammen med Madlaspeiderne, og i løpet av den uken har vi gjort mye forskjellig. Vi har bygget leir, gått topptur til Togga (1 205 moh.), til Anestølen og til toppen av Fanaråken. For å komme oss til Fanaråken måtte vi blant annet gå i taulag over Fanaråkbreen. Vi overnattet på Fanaråkhytta, som ligger 2 068 moh.,

og er Norges høyest beliggende turisthytte med mulighet for overnatting. Vi i Røyskatt er enige om at turen til Fanaråken var det kjekkeste på leiren.

De fleste av kveldene har vi hatt leirbål med sang, leker og underholdning. Gjennom hele uken har det også

vært mulighet for bading, kano- og kajakkpadling, spikking og lek. Patruljene har laget middagene selv. Været har vært veldig varierende, vi har hatt både sol og regn, og på Fanaråken snødde det!

Fra venstre: Karen Løge, Mona Jøssang, Oscar Alm Harestad, Signe Jæger Innvær, Vebjørn Dalane Hennig og Tallak Lindseth von der Lippe har vært på fjelltur og gått på bre.

400 TIL SETERS FOR Å GJØRE SEG FETE!

Anestølen i Sogndalsdalen er en av få gjenværende støler i daglig drift i sommerhalvåret. Flere bønder har gått sammen om driften, og 400 geiter sendes til Anestølen om sommeren for å beite. Her skrev Margrethe Munthe den kjente visa «Å, jeg vet en seter,» eller Geitrams, som hun kalte den, for mer enn 100 år siden.

PORTRETT

TEKST OG FOTO: ALEXANDER VESTRUM

NYSGJERRIGE NORA

ET BRØNSPIL
KATTATEATERET 2016

«Jeg må finne
det som funker
for meg for å
gjøre verden
til et litt
kulere sted.»

– Det er veldig sunt
for forskere å få en
13-åring på kontoret,
en som stiller litt
dumme spørsmål,
sier Nora Heyerdahl.

Nå er hun 17 år, men allerede for mer enn tre år siden begynte hun som ungdomsreporter for nettstedet Forskning.no. Der kan du se henne i saker om alt fra unge og sommerjobb til hvorfor jenter kan gå med gutteklær – og ikke omvendt.

Når Nora stikker mikrofonen foran munnen på forskerne, har hun allerede tenkt godt gjennom hva hun skal spørre om.

– Først og fremst tenker jeg på hva jeg lurar på. For det man lurar på, er jo ofte det man har lyst til å få svar på, ganske åpenbart.

Hun prøver å stille spørsmålene på en ny og annerledes måte, så enkelt og barnslig som mulig. Samtidig har hun brukt tid på å lese om temaene.

– Men jeg stiller spørsmålene som om jeg ikke vet noe som helst. Ofte føler jeg at den jeg intervjuer, tror at jeg er kjempedum.

Nora har alltid vært nysgjerrig.

– De fleste barn er nysgjerrige. Jeg har tatt med meg nysgjerrigheten som alle barn har, og jeg fikk begynne med journalistikk veldig tidlig – da jeg var 13 år. Når man kan være både barn og journalist samtidig, kan man få til mye bra.

DE KULE GJØKENE

Nora Heyerdahl har vært speider siden hun gikk i 4. klasse.

– Det er et veldig kult valg jeg har tatt. Speiding gir mye rom for å være nysgjerrig. Det å være i naturen, gjør jo at man stiller spørsmål ved den, og lurar på «Hvordan funker dette egentlig?».

Først var Nora i patruljen Gjøk, som hun beskriver som «den kuleste patruljen i Oslo», og deretter ble det Spekkhogger, som blant annet klarte å kvalifisere seg til NM i speiding. Det kanskje aller beste speiderminnet har hun fra landsleiren Stavanger 2013. Da

klattet hun opp i tårnet og så utover alle speiderne som var samlet.

– Det var veldig kult. Da hadde jeg det maks bra!

Egentlig hadde hun planer om å reise gjennom Europa med tog sammen med venner neste sommer – helt til hun innså at det da er landsleir i Bodø! Nå håper hun å kunne ta toget dit isteden.

– FINNE DET SOM FUNKER FOR MEG

Nora er faktisk usikker på om hun har lyst til å bli journalist. Eller forsker, for den saks skyld.

– Jeg har ikke peiling. Jeg må finne det som funker for meg for å gjøre verden til et litt kulere sted. Siden jeg var liten, har jeg vært opptatt av klima og natur. Det henger også tett sammen med speiderverdiene, som å være varsom og sporløs ferdsel. Det at menneskene ikke legger igjen noe etter seg.

Det var kanskje derfor hun valgte å bli med i Grønn Ungdom, ungdomsorganisasjon til Miljøpartiet De Grønne (MDG).

– Først var jeg veldig opptatt av at jeg ikke ville blande meg inn i partipolitikken, for jeg følte at ungdommer som gjør det, blir «hjernevasket». Men etter valget i 2013, leste jeg programmet deres, og fant ut at jeg var enig i veldig mye, og at sakene var viktige for meg. Hun meldte seg inn i Grønn Ungdom og møtte opp på årsmøtet. Der skjedde ting kanskje fortere enn planlagt.

– Det var en plass i styret for Grønn Ungdom Oslo til overs, og så tok jeg den! sier Nora og bryter ut i latter.

F-9,
F-12

PEFFENS HJØRNE

TEKST: KSENIA SAZONOVA • FOTO: KJETIL JØSSANG

NY NYSGJERRIG PÅ TUR!

I Norge finnes det kanskje ikke så mange stier igjen som ingen har gått før, eller steder der ingen har vært. Men det finnes massevis av stier og steder som er ukjente for deg og speidervennene dine. Så hva venter dere på? Gå ut og finn dem!

Sjekk ut speidernes nye filmsnutter om friluftsliv som du finner på Norges speiderforbunds kanal på YouTube og i Speiderbasen.

Det sies at veien begynner utenfor døra di. Men dere bestemmer selv hvor den slutter. Så hvorfor ikke prøve noe nytt neste gang dere skal på patruljetur? Nedenfor er tre oppskrifter som vil hjelpe patruljen din med å oppdage nye steder og utforske nye områder.

1. Nysgjerrig-Per-tur

Gå trygge og kjente veier, men prøv å få med dere mest mulig av det dere ser underveis. Ta bilder eller lag videosnutter, klatre i trær eller utforsk fjellformasjoner, bygg varder eller lek naturbingo. Det kan også være morsomt å prøve å gjette hva som ligger rundt neste sving.

2. Christofer-Columbus-tur

Sett dere et mål om å oppdage og utforske et område som er ukjent for dere. Finn stedet på kartet og planlegg turen som vanlig. Det kan hende det nye stedet viser seg å være akkurat slik dere trodde det skulle være. Men like gjerne kan det være helt annerledes – kanskje dere til og med ender opp et helt annet sted enn det dere trodde på forhånd. Og kanskje finner dere et sted dere liker så godt at dere ønsker å komme tilbake dit flere ganger.

3. Ut-i-det-blå-tur

Begynn ved døra og se hvor veien tar dere. Vær godt forberedt på å være spontane – ha med gjennomtenkt utstyr, som kart og kompass / GPS. Da vil dere kunne ha en fin tur uavhengig av hvor dere havner, og, ikke minst, klare å finne veien hjem igjen.

Har du blitt nysgjerrig? Da er det ingen tid å miste – de ukjente stiene venter på dere!

Peffens hjørne – forkortet pH – gir deg svar på mye av det du lurar på som peff. Forkortelsen pH er hentet fra kjemi, og brukes vanligvis i forbindelse med målingen av surhetsgraden i vann og lignende. I Peffens hjørne skal vi måle ikke surhets-, men sunnhetsgraden i patruljen. Her får du råd og tips som gjør livet i patruljen enda bedre! Send gjerne spørsmål og forslag til ting du vil lese om i Peffens hjørne til: ks@speiding.no

NORD 2017

TEKST: KIRVIL KAASA • FOTO: IVER GJENDEM, ASTRID BREDDE VIG OG THEA GJESDAL

PÅ LANGTUR TIL NORD

Astrid er sjef for roverleiren på landsleiren, og har sammen med Thea gått gjennom et langt stykke av Norge i sommer. – Vi har lurt på hvorfor ikke flere går til Bodø, det er en fantastisk tur!

Jentene er kommet fram til Umbukta Fjellstue, litt øst for Mo i Rana, da Speideren får tak i Astrid på telefon.

– Vi vet ikke helt hvor langt vi har gått hittil, men vi hadde beregnet at det var ca. 1 700 km fra Lindesnes til Bodø.

Astrid Bredde Vig (22) startet 19. juni fra Lindesnes helst sør i Norge og Thea Gjesdal (22) ble med fra Haukeliset 27. juni. Mandag 22. august må begge være tilbake på skolen.

HAR DET BEST I TELT

– Nå ligger vi fire – fem dager foran skjema, vi har vel gått ca. tre mil i snitt hver dag. Vi har også syklet tre dager og padlet to dager. For det meste har vi overnattet i telt, men vi har også møtt på kjempehyggelige mennesker som har tilbudt oss ei hytte, ei seng og en dusj, og til og med

middag! Men vi liker best å sove i telt!

De har båret utstyret på ryggen og hentet mat fra kasser som de har fått plassert ut langs ruta.

– Sekken har veid litt mindre enn 20 kg, inkludert mat. Det har gått helt fint. Jeg fikk en brist i et ribbein den første dagen fordi jeg falt, men det var jo bare å legge i vei nordover likevel, sier Astrid.

Astrid er vokst opp i speideren, mens Thea ikke har vært speider. De kjenner hverandre fra Forsvaret, og da Astrid spurte Thea om hun ville bli med, sa hun ja med én gang.

REGN OG KNOTT

– Vi har lyst til å vise alle at det er mange muligheter for å komme seg til Bodø og landsleiren. Dessuten vil vi inspirere alle speidere til å bruke naturen mer. Flere av vennene våre er i

alle fall blitt inspirert! Jentene forteller at det har vært ekstra flott å gå turer der hvor de ikke har møtt noen mennesker på flere dager.

– Vi har hatt fantastiske naturopplevelser, det er så mye flott å se, kanskje særlig fra Trøndelag og nordover gjennom Nordland. Setesdalsheiene var også flott turterreng, sier Astrid.

De hadde litt uflaks med været, de fire første ukene regnet det hver dag, enten litt eller mye. Og i Trøndelag var det masse mygg og knott, men det var veldig fint likevel.

– Det har rett og slett vært en kjempefin tur – og veldig gøy!

19. august kom Astrid og Thea fornøyde fram til leirområdet i Bodø og ble møtt med kake og flagg!

NORD 2017: FORHÅNDSOPPGAVENE

TEKST: KIRVIL KAASA • FOTO: LEIF EGIL HEGDAL

GJØR DERE KLARE TIL NORD!

Synes du det er lenge til neste sommer og landsleiren? Forhåndsoppgavene får tiden til å gå fortere mens du gleder deg til Nord!

Det er tre typer forhåndsoppgaver – én individuell oppgave for hver og en som skal på leir, én todelt oppgave for patruljen din, og to oppgaver som troppen skal løse. Noe av det viktigste med forhåndsoppgavene er at leiren blir enda morsommere og bedre for alle!

FORHÅNDSOPPGAVENE

INDIVIDUELL OPPGAVE:

Lag en helt vill personlig sovemaske – det er jo midnattssol i Bodø under leiruka! Har du en sovemaske, kan det bli lettere å sove når det er så lyst. Masken kan være i hvilken som helst farge du vil, men den bør være så solid at den kan brukes under hele leiren. I neste Speideren (kommer i slutten av november) får du gode tips til hvordan du kan lage en sovemaske.

Patruljen kan godt bruke et par patruljemøter i høst eller vinter til å lage sovemaskene! Kanskje maskene skal være en del av patruljesærpreget deres?

ER DU BEREDT?

Alle speidere som skal være med til Nord bør ha tatt «Jeg er beredt»-merket. Snakk med lederen din hvis du ikke allerede har tatt merket!

ER DU PATRULJEFØRER?

Alle patruljeførere som skal være med til Nord bør ha gjennomført minimum Peffkurs 1. Snakk med lederen din hvis du ikke allerede har tatt kurset!

PATRULJEOPPGAVE:

Del 1: *Forberedelse til haik:* Patruljen planlegger og gjennomfører en patruljetur uten ledere. Etter patruljeturen diskuterer dere hva som var bra med turen og hva dere kan gjøre enda bedre eller annerledes neste gang dere skal på en slik tur. Da får dere god trening til landsleirhaiken, og det er enklere å gjennomføre patruljeoppgavens del 2.

Del 2: *Planlegg eller velg haikerute for landsleiren:* Patruljen finner sammen ut hva slags haikerute dere vil ha på Nord: Hvor langt vil dere gå, hva slags terreng dere vil gå i og hva dere vil oppleve.

Se mer om patruljens forhåndsoppgave i saken om landsleirhaik på neste side.

TROPPSOPPGAVER:

Troppsoppgave 1: Troppen planlegger et helt vilt troppsområde som dere skal ha på leiren – portalen, særpreg eller soveplassen, med vekt på gjenbruk og miljø. Åpent og inkluderende og gjerne litt skakt og skeivt.

Troppsoppgave 2: Troppen planlegger en helt vill aktivitet til markedsdagen på landsleiren.

Har du eller patruljen din ideer til noe dere kan gjøre på markedsdagen, eller til hvordan troppens område kan se ut? Fortell det til lederen din!

NORD 2017: HAIK

TEKST: KIRVIL KAASA. FOTO: ARE S. INGULFSVANN

PÅ DRØMMETUR MED PATRULJEN

Speiderlandsleir i Bodø 2017

For mer informasjon om forhåndsoppgaven, følg med på nord2017.no.

På Nord 2017 kan patruljen din gå en haikerute dere har planlagt selv, eller dere kan velge blant ulike ferdige haikeruter. Noen er korte og enkle, andre lengre og mer utfordrende. Planleggingen starter nå i høst med landsleirens forhåndsoppgave.

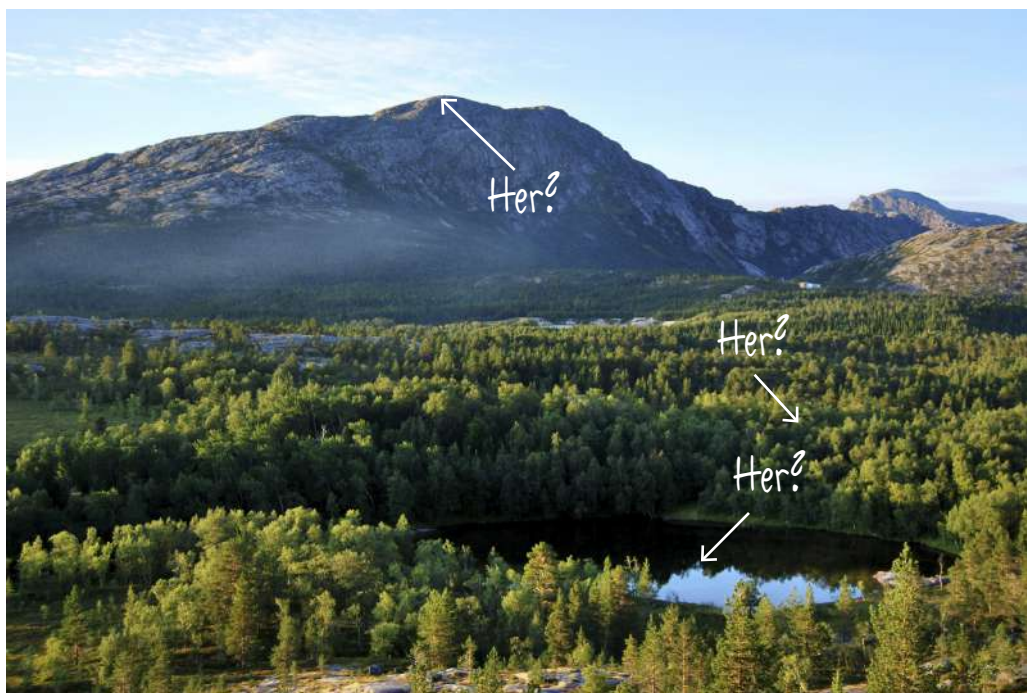
Under landsleiruka får alle patruljene gå på en tur med overnatting utenfor leirområdet. Landsleirhaiken er en tur bare for patruljen, uten kø eller innblanding utenfra. Ingen voksne får delta på haiken. I cirka ett døgn bestemmer dere selv når dere vil gå, når dere vil ta pauser og hva dere vil gjøre underveis. Haiken er ikke en konkurranse om å komme fortest fram, men handler om natur, kos og fine opplevelser sammen med gode venner!

Dere bestemmer sammen hva slags tur dere vil ha. Landsleirhaiken foregår i vakker natur og i terreng som er utenom det vanlige for mange av speiderne. Tregrensa går ved ca. 400 meter over havet, og mange steder er det kort vei fra fjæresteinene til topper på 1 000 meters høyde eller mer. Området som skal brukes til haiken ligger innenfor en times bussreise fra leiren.

PATRULJENS FORHÅNDSOPPGAVE

Del 1: Planlegg, gjennomfør og evaluer en patruljetur

I de neste månedene skal patruljen din jobbe med forhåndsoppgaven for patruljer: Dere skal planlegge, gjennomføre og evaluere en patruljetur uten ledere. Den kan være med eller uten overnatting. Dere kan dra på patruljetur i høst eller til våren, det velger dere selv. Planleggingen skal gjennomføres slik det er beskrevet i heftet «Sikkerhet på tur».

Kanskje dere skal på haik her? På bildet ser du Heggmotind i Tverlandsområdet, med Allmenningelva i forgrunnen.

Del 2: «Helt selv» – planlegg patruljens landsleirhaik!

Patruljen har også mulighet til å forme og planlegge sin egen landsleirhaik!

Hva vil dere oppleve på turen, hvor vil dere gå, og – ikke minst – hvilke ferdigheter og kunnskaper må dere i patruljen jobbe med i dette speideråret for å være godt forberedt, slik at haiken på landsleiren blir bra for alle?

– Forhåndsoppgaven vil inneholde informasjon om hvor patruljen kan starte og hvor patruljen kan hentes, forklarer haikesjef for Nord 2017, Are Severin Ingulfsvann. – I tillegg skal

patruljene få gode tips til planleggingen av dem som er godt kjent med området haiken skal foregå i.

Alternativ: «Helt snilt» eller «Helt vilt»

– Om patruljen ikke har mulighet til å planlegge egen rute, vil det selvfølgelig bli tilbudt ferdige ruter av typen «Helt snilt», «Ikke fullt så vilt», «Litt villere», «Vilt» og «Helt vilt», avhengig av hva slags tur en vil ha, forklarer Are.

Gled dere til haiken på Nord, og start med forhåndsoppgaven allerede i høst!

Ole Mathismoen (55), journalist i Aftenposten og blant annet kjent for klimabloggen «Oles klode».

1. Det startet da jeg var barn. Jeg var opptatt av alt i naturen, spesielt store dyr, fugler og blomster. Etter hvert ble jeg også glad i å bruke naturen til mer enn søndagsturer med familien. Jeg ble ulvunge, speider og etter hvert rover og hadde utallige fine turer ute hele året. Jeg lærte enormt. Speideren er nok en veldig viktig årsak til min interesse og kunnskap om natur og miljø.
2. Klimaendringene og at vi ødelegger mangfoldet i naturen er de største truslene. Til sammen utgjør disse en stor trussel. Når klimaet endres fordi vi mennesker forurensar, skjer det store forandringer overalt – is smelter, havet stiger og varmebølger rammer både mennesker og natur. Det viktigste vi kan gjøre er faktisk å bruke hodet hver dag. Hvis vi kjøper færre nye ting og bruker tingene vi har lenger vil det hjelpe. Unngå produkter med mikroplast – som en del tannpastaer. Gå eller bruk sykkel i stedet for å kjøre bil.

EKSPERTEN OG SPEIDEREN

1. Hvordan ble du interessert i miljø og klima?
2. Hva mener du er den største trusselen mot jordas framtid, og hva kan vi gjøre med det?

TEKST: ALEXANDER VESTRUM | FOTO: LINDA CARTRIDGE, SAMLAGET OG BJARNE L. GRAM

Astrid Elise Gillebo Foss (19), rover i 1. Tanum – Asker og Bærum krets og elev i energi- og miljøfag på naturbruk-linjen.

1. Det var vel gjennom speideren – og skolen, for de var veldig opptatt av klima på den ungdomsskolen jeg gikk. Jeg leste om klimaspørsmål i avisen, og jeg skjønte at det er en veldig viktig sak. Det er også mye om klima i speideren. Lederne forteller hele tiden at man ikke må bruke mer enn nødvendig og rydde opp etter seg.
2. Ufornybar energi er veldig miljøskadelig, og menneskene bruker mer enn vi trenger. Så menneskene er kanskje den største trusselen. Det er vi som har skapt alle problemene. Vi kan være mer bevisste på hva vi gjør i hverdagen. Vi må starte med enkeltmennesket og så gå videre oppover i bedrifter og slikt. Hvis alle gjør litt, utgjør det en stor forskjell.

SPEIDEREN FOR 50 & 25 ÅR SIDEN

TEKST: ALEXANDER VESTRUM

Vi nordmenn har vel egentlig ikke betraktet Danmark som noe typisk «vinterland». Men likevel var det jammen danskene de overlegent beste i Speiderens konkurranse om å rulle Nordens største snøball. Falken, Sct. Jørgen's tropp i Aalborg, sto for prestasjonen. Snøballen hadde en diameter på hele 3,11 m!

(Speideren nummer 5-6 – 1966)

PS! I konkurransereglene ble det understreket at det ikke var tillatt å bruke importert snø fra f.eks. Grønland eller Nordpolen!

Tore Torstad (leirsjef, red.anm) fikk seg en skikkelig luftetur på landsdelsleiren siste dag. Han ankom avslutningsleirbålet hengende i en fallskjerm – som et kengurubarn i lommen på kengurumamma, mente enkelte.

(Speideren nummer 3 – 1991)

NORD

Speiderlandsleir i Bodø 2017

Helt ville opplevelser?

TA BILDE ELLER TEGN ditt forslag til en helt vill leiropplevelse og bruk både #heltvilt og #nord2017 når du deler på Insta eller Facebook.com/nord2017. De beste opplevelsene blir realisert og du kan vinne helt ville premier!

FØLGER DU LEIREN får du se de villeste forslagene og bidra i planleggingen av verdens nordligste speiderlandsleir i Bodø 1.-8. juli 2017.

LES MER på www.nord2017.no

BLI EKSPERT

TEKST: KIRVIL KAASA • ILLUSTRASJON: DNT UNG/POW NORGE

VIS MILJØ-VETT!

S-4,
S-5, F-9

I sommer kom miljøvettreglene fra to organisasjoner som – akkurat som oss – er opptatt av å ta vare på naturen, DNT Ung og POW (Protect our Winters). Sjekk hvor mange av reglene du allerede følger!

I speideren bruker vi naturen mye og lærer å ta vare på den. «En speider kjenner naturen og verner om den» sier speiderloven. Enkelt sagt skal det være igjen to ting etter oss når vi har vært på tur: En takk og ingen ting!

Turistforeningens ungdomsorganisasjon DNT Ung og klimaorganisasjonen POW Norge («grønnere livsstil for en hvitere vinter») har laget syv regler for å få folk til å ta bedre vare på naturen.

Vi i Norges speiderforbund vil hjelpe DNT Ung og POW Norge med å gjøre miljøvettreglene mer kjent.

VIL DU HA MILJØVETTREGLENE PÅ VEGGEN I SPEIDERHUSET ELLER SPEIDERHYTTA?

Be lederen din om å bestille en gratis plakat fra Norges speiderforbund.

MILJØVETTREGLENE

1. Reis mindre, opplev mer

Gjør reisen til selve målet, enten du bruker beina, ski eller sykkel. Da får du mer tid til å oppleve, nyte og utforske naturen.

2. Sats på opplevelser, ikke utstyr

Turutstyr trenger ikke være nytt. Kjøp brukt, lån av venner, og ta godt vare på det utstyret du har så det holder lenge.

3. Fiks alt, alltid

Ha gaffateip, ståltråd og lommekniv i sekken. Mye kan fikses på turen, eller repareres hjemme. Det finnes reservedeler til mye utstyr og klær. Ofte sparer du både miljøet og lommeboka.

4. Spis grønt

Det betyr ikke at du skal fylle sekken med epler og gulrøtter! Det er viktig å få i seg nok næring på tur, men gjør miljøvennlige valg, for eksempel ved ikke å kjøpe porsjonspakninger. Husk at du kan plukke bær, fiske og sanke spiselig sopp også.

5. Samkjøring er bra kjøring

Må du reise langt for å komme deg på tur, planlegge godt og velg en miljøvennlig reisemåte, hvis det går, som buss eller tog. Det er også gøy å reise sammen med patroljen!

6. Vær rustet mot uventet søppel

Ta med deg all søppel hjem! Ikke brenn plast o.l. på bålet! Lar du for eksempel en plastflaske ligge igjen i skogen, tar det rundt 450 år før den brytes ned. Ta med en ekstra pose, eller bruk en lomme i sekken til søppel. Finner du noe andre har kastet, ta det også med deg. Da gjør du en forskjell som betyr noe i mange år!

7. Vis vei, vær et klimaforbilde

Du kan påvirke andre, som familie og venner, til å ta bedre vare på naturen. Sjekk om de også allerede følger miljøvettreglene!

Rask utsjekk, hvor mange «trær» får du?

BLI EKSPERT

TEKST OG FOTO: LILLESAND SPEIDERGRUPPE

SØPPEL?

FINN ET TAU Å TRE DET PÅ

Speiderne i Lillesand rydder de samme strendene for søppel, år etter år. – Men det er en viktig jobb, mener de.

I nærmere 20 år har Lillesand-speiderne i Sørlandet krets hatt Skjærgårdsturen som en årlig tradisjon.

– På denne turen gjør speiderne en viktig innsats for miljøet ved å plukke søppel fra strendene, forteller gruppeleder Tone Falkenhaus.

Deltakelsen var rekordstor. Hele 54 speidere og 24 voksne var med. Været var fantastisk, slik at det ble mulighet for årets første bad – allerede den første helgen i juni.

To strender på Skjoddøya og Ausøya ble ryddet for søppel. Til sammen ble det 15 søppelsekker på to timer! Søppelet blir registrert og rapportert til Hold Norge rent-kampanjen. Dette er viktig for å få kunnskap om hva slags søppel det er mest av, og hvor det kommer fra.

LURER DU PÅ HVA DE SMÅ, FIRKANTEDE PLASTBITENE ER?

De stammer fra renseanlegget i Arendal, der de brukes til å til biologisk rensing av kloakken. Ved en feil ble cirka én million plastbiter sluppet ut i fjor. Og nå samlet speiderne dem på tau!

S-4,
S-5

Martine Svanes har funnet plastbiter som et renseanlegg slapp ut.

Speider-sport.no

Nettbutikken Speider-sport AS eies av Norges speiderforbund og alt overskudd går til mer speiding i Norge. I 2015 genererte vi 1,3 millioner kroner til Norges speiderforbund!

Vi har gratis frakt over kr 1000 og er kjent for god service og svært rask levering.

**GRATIS
FRAKT**

1199,-

Settet med Solo Stove Lite og Pot 900 er et komplett, miljøvennlig turkjøkken med ekstremt effektiv forbrenning. Brenneren passer i kjelen under transport og fyres på biomasse som småkvist og kongler. Koker 9 dl på mellom åtte og ti minutter!

GRATIS
FRAKT

NY

1049,- Veil. 1199,-

Mammut Nova Mid GTX Kids er en glimrende tur- og fjellsko for barn og ungdom. Ordentlig EVA-mellomsåle gjør skoen superlett, med passe myk flex og god demping. Solid yttersåle med to gummiemykheter. Gore-Tex gjør at den er vanntett og puster godt. En skikkelig supersko!

GALLERI

FOTO: LARS T. RØRAAS, MARIA GRAN, SYNNE HANSEN, GURO SØRLI, INE THORGERSEN OG ARILD JOHANNESSEN

GØY PÅ NM I SPEIDING 2016!

– Det kiler sånn i beina at vi ikke kan stå stille – endelig!

Patruljen Ulv fra 5. Hamar KFUK-KFUM-speidere jublet og smilte bredt da de ble kåret til norgesmestre i speiding 2016. Men norgesmesterskapet i speiding handler om så mye mer enn å vinne! Mange hundre speidere fra fjern og nær hadde en kjempemorsom helg på Skogsborg i Røyken i juni. Her er noen bilder som den flinke pressestaben vår har tatt.

NM-FILMEN

Har du sett NM-filmen som Tomas, Guro, Lars, Trond Anders, Kåre og Olav Christoffer har laget? Sjekk nmispeiding.no/nyheter!

NYHETER

TEKST: KIRVIL KAASA • FOTO: CECILIE OPDAHL HANSETH

PATRULJETUR PÅ FILM OG PÅ EKTE

Ayne (14) har ledet patruljen sin på både filminnspilling og patruljetur.

Gaupepatruljen, blant annet Kristin (til venstre), Hannah og Ayne, har vært med og laget seks fine filmer om friluftsliv. De har også opplevd at man kan lære mye av en tur som ikke går helt etter planen ...

Patruljen Gaupe fra 1. Øvsttun speidergruppe i Hordaland har gjort mye spennende det siste året. De fikk en ny opplevelse da de stilte opp for å hjelpe Norges speiderforbund å lage kortfilmer i fjor høst. De seks filmene handler om friluftsliv på patruljeturer, og de er først og fremst laget for deg som er stifinner eller vandrer. Hver av filmene handler om ett bestemt emne: *Påkledning og utstyr, Kniv, Sov godt, Ly og leir, Mat på tur og Bål*. Alt dette lærer du gjennom *Jeg er*

beredt-merket i treningsprogrammet. Filmene gir deg en rask forklaring på det viktigste du må vite når du skal på patruljetur med overnatting ute.

MANGE OPPTAK

Patruljefører Ayne Kifle Aalen (14), forteller at speiderturen på film ble ganske annerledes enn en vanlig tur.

– Vi hadde aldri spilt inn film før, men det er jo alltid kjekt å være med på noe nytt, og det var veldig greie folk som jobbet rundt oss. Jeg husker godt

scenen da vi skulle vise hvordan man strammer sekken riktig før man går på tur. For å få helt perfekte opptak, måtte vi gå opp den samme bakken 15–20 ganger, tror jeg. Men det var greit, for vi visste at det ville bli bra, forteller Ayne.

– Kunne dere alt dere skulle vise fram fra før?

– Vi kunne jo det grunnleggende, men det som var annerledes, var å gjøre det slik at det ble bra på film. Vi måtte gjøre tingene litt annerledes enn

V-1,
V-9, F-1,
F-3 – F-5,
F-9, F-12

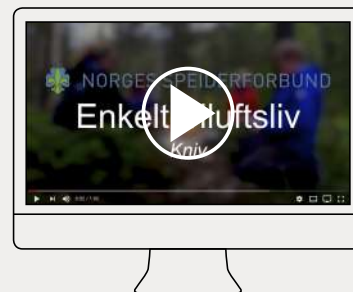

vi gjør når vi er på tur til vanlig, for eksempel da vi skulle sette opp haikeduken. Vi pleier å diskutere mer i patruljen hvor og hvordan vi skal gjøre det, for det blir best når alle får komme med sine meninger. Nå bare gjorde vi det, uten å diskutere!

I tillegg til patruljefører Ayne, var Hannah Østgulen Hopland (14), Kristin Turøy Aas (14), Joakim Ullestad (12), Kristoffer Lerpold (12) og Michael Martinsen Wisnes (13) med på innspillingen.

SE ALLE FILMENE PÅ NORGES SPEIDERFORBUNDS KANAL PÅ YOUTUBE ELLER I SPEIDERBASEN.

Filmene er laget av Norges speiderforbund i samarbeid med Se og Lær. Fordi vi fikk penger fra Miljødirektoratet, har vi kunnet bruke profesjonelle folk til å lage filmen. To speiderledere som kan ekstra mye om friluftsliv, Øystein Bøhler og Martin Fjeldstad Olaisen, har vært med, og ikke minst speiderne fra troppen til 1. Øvsttun speidergruppe!

PATRULJETUR MED UTFORDRINGER

I juni dro patruljen på en vanlig overnattingstur, selvfølgelig uten filmteam og voksne veiledere. Under planleggingen var et par av speiderne litt bekymret:

- Noen sa at de ikke vil gå så veldig langt, og da forklarte jeg og en til at alle i patruljen skal bestemme turen sammen. Det viktigste med haiken er at vi blir bedre kjent og enda tryggere på hverandre, og at vi lærer noe nytt!

- *Hvordan ble turen?*

- Det gikk ikke helt etter planen, men det var kjekt likevel!

- *Hva var det som skjedde?*

- Jo, vi hadde på forhånd vært og sett oss ut en plass hvor vi kunne overnatte, det så tørt ut, og det var ganske flatt og fint. Vi var speidere fra to patruljer, Gaupe og Oter. Starten av turen gikk som vi hadde tenkt, vi kom fram til leirplassen, lagde mat og hadde det fint, selv om det var litt fuktig der, fordi det hadde regnet en del. Men da solen gikk ned, kom det svermer av mygg og knott. Det ble veldig plagsomt, så Astrid, som er peff i Oter, og jeg ble enige med de andre om å flytte til et tørrere sted, forklarer Ayne.

- Men det hjalp ikke, insektene fulgte bare etter, og vi fant ut at vi måtte gå enda lengre vekk fra der det var fuktig. Klokken var mange, vi var

trøtte og hadde fått ganske mange stikk. En gutt i patruljen fikk hjemlengsel, og selv om vi trøstet og oppmuntret så godt vi kunne, så ville han bli hentet.

Den siste leirplassen patruljen hadde funnet lå ikke så langt unna en parkeringsplass, der det var litt bråk på kvelden.

- Det syntes vi var litt ekkelt, så til slutt bestemte vi oss for å avbryte turen, alle sammen. Akkurat da følte Astrid og jeg at det var en mislykket tur, og vi tenkte at kanskje foreldrene til speiderne ville være skuffet over oss, men vi skjønte fort at det var de ikke. Det var jo ikke vår feil! Og vi hadde jo hatt det veldig kjekt og fått gjort det vi hadde tenkt før solen gikk ned og myggen kom! Vi snakket om turen og det som hadde skjedd dagen etter. Da gikk det greit, oppsummerer Ayne.

NY TUR I HØST

- *Har dere planer om en ny tur i høst?*

- Ja, det har vi! Vi har dessuten lært at vi må tenke enda bedre gjennom hvor turen skal gå, og hvor vi skal ha leirplassen vår.

- *Tror du alle blir med?*

- Ja, det håper jeg, da. Jeg tror forresten det. Vi ble jo bedre kjent på turen i juni, og jeg vet at han som lengtet hjem er en som egentlig ikke gir seg så lett!

TEGNESERIE

AV: FRODE ØVERLI

PÅSÅN om... jenter

PONDOLIS

2V

ØVERLI

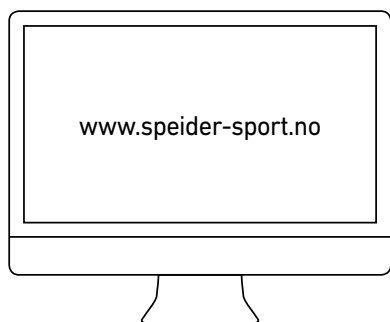
distr.
strandavert
@yaho.com
280

FORELDREINFORMASJON

NY I SPEIDEREN?

Er barnet ditt ny i speideren, og du er usikker på hva som trengs av utstyr? Snakk med lederen i den lokale speidergruppa di. Han/hun vil vite hva som kreves av utstyr der dere bor.

SPEIDERENS EGEN BUTIKK

Speider-sport er Norges speiderforbunds egen butikk. Den finner du på Internett, på www.speider-sport.no. Her finner du alt av speiderklær og utstyr, blant annet speiderdrakten.

SPEIDERNE ER PÅ NETT

Norges speiderforbunds nettside er www.speiding.no. Her finner du blant annet kontaklinformasjon til forbundskontoret og informasjon om medlemskap og forsikringer. Følg oss gjerne også på Facebook: www.facebook.com/speiderforbund

Mange grupper har også egne nettsider, spør lederen i speidergruppa di!

MEDLEMSINFORMASJON

Som medlem i Norges speiderforbund har du bestemte rettigheter, muligheter og plikter. På denne siden har vi samlet en del praktisk informasjon knyttet til ditt medlemskap.

MEDLEMSFORDELER

- Mange nye venner
- Unik praktisk kunnskap
- Tilbud om å delta på en av landets beste ledertreninger
- Mange flotte opplevelser på møter og turer
- Medlemsbladet Speideren for din aldersgruppe fire ganger i året
- Rabatt på leie av flotte speidereierdommer og speiderbåter
- Personskadeforsikring som gjelder på reise til og fra og under alle aktiviteter i regi av gruppe, krets, korps eller forbund

MEDLEMSKONTINGENT

Å drive godt speiderarbeid er ressurskrevende og hadde ikke vært mulig uten den enorme innsatsen fra alle våre frivillige ledere. Men vi er også avhengig av betydelig økonomisk støtte fra stat og kommune. Størrelsen på denne støtten er avhengig av hvor mange registrerte medlemmer Norges speiderforbund har, det vil si medlemmer som har betalt medlemskontingenten. Betal kontingenten innen betalingsfristen. Da unngår du betalingspåminnelsen. Alle speidere får medlemskort. For at medlemskortet skal bli gyldig må du huske å krysse av for «Kvittering tilbake» eller «Oblat for medlemskort» ved betaling over Brevgiro eller via Nettbank. Du får da tilsendt en oblat fra banken som skal festes på medlemskortet. Sjekk at du betaler til riktig kontonummer, og med riktig KID-nummer.

MEDLEMSNUMMERET DITT

Alle medlemmer har et seks-sifret medlemsnummer. Nummeret står på kontingentgiroen, medlemskortet og sammen med adressen på baksiden av Speideren. Nummeret skal blant annet oppgis ved henvendelser om endring av medlemsinformasjon. Ønsker du å melde deg ut av speideren må du si i fra til din lokale leder og/eller sende en e-post med navn og medlemsnummer til nsf@speiding.no.

NORGES SPEIDERFORBUND

Besøksadresse:
St. Olavs gate 25, 0166 Oslo

Postadresse:
Postboks 6910 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 22 30 • E-post: nsf@speiding.no
www.speiding.no

Er du nysgjerrig, lurer du på hvordan ting fungerer, hvordan dyr og planter lever sammen? I denne utgaven av Speideren handler det mye om å være nysgjerrig. Vi har snakket med forskere som forteller hvordan du kan bli forsker, og vi presenterer mange eksperimenter som du selv kan teste ut.

